

Truke-letren erabilera Erdi Aroan (XIV)

Nekazaritza-ekonomiak Erdi Aroan zuen nagusigoa ahaztu gabe, merkataritza arloan ere zenbait aurrerapen egin zela gogoratu behar dugu; batzuk "Merkataritza-iraultza" batez hitz egitera heldu dira. Dirua transferitzeko eragiketak, truke-letren bitartez alegia, "iraultza" horren zeinuetako bat izan ziren.

Italian [truke-letrak] erraz lor zitezkeen, ia hiri garrantzitsu guztiek banketxea zuten zergo, baina Italiatik kanpo guztiz garatutako banketxeak askoz ere sakabanatuagoak zeuden. Luzaroan Montpellier eta Paris, Frantzia, Bartzelona eta Sevilla, Iberiar Penintsulan, Londres, Ingalaterran, eta Brujas, Herbeheretan, izan ziren ziurtasunez truke-letrak eros zitezkeen leku bakarrak. Nazioarteko feria inportanteenetan, hasiera batean Champagnekoetan, eta geroago Genevan, eta beranduago Lyon edo Medina del Campon, truke-letrak feria-egunetan eros zitezkeen.(...) Adibidez, Sevillan, 1393eko Uztailan Miguel Rodríguez aitasantugoaren zerga-jasotzaile ordeak Francesco di Gentile genoarrari 400 urre doblagatik truke-letra bat erosi zion, Frederigo Imperialek ordaindu behar zuena Avignonen aurkeztu eta 15 egun beranduago. Aldi honetan zergajasotzaileordea bera ez zen Avignonera joango eta ez zuen mezulari bat bidaliko ere, horregatik Di Gentilek berak igorri zion truke-letra Imperialeri; honek, 6 aste beranduago-edo, aitasantugoaren altxorrari 480 camarako florin ordaindu zizkion, urrezko txanponetan. Baina Sevillan 400 doblek 533 camarako florin balio zuten. Rodríguezek, beraz, zerbitzuagatik 53 florin ordaindu zituen, hots, igorritako kopuruaren %10. Hauek truke-letra garbiak ziren. Bakarrik diru kopuruak leku batetik bestera bidaltzeko erabiltzen ziren. Zerbitzu bat eskaintzen zen, eta kobratu egiten zen. Di Gentilek eta Imperialek elkarren arteko negozioak nola gauzatzen zituzten ez zen Rodríguezen ardura. Argi dago korrespondentzia mantentzen zutela, elkarren arteko banka-kontuak zituztela, elkarri letrak igortzen eta salgaiak bidaltzen zizkiotela. Noski, noizean behin balantzea egin beharko zuten, baina seguruasko [Sevillan ordaindu beharreko] letra baten bidez egingo zuten, hots, dirua kontrako norabidean bidali nahi zuen norbaiten bidez. Hala ere, leku batzuen artean balantze negatiboak egon ohi ziren. Azken finean urrea benetan leku batetik bestera eraman behar zen. Adibidez, urrea normalean Sevillatik Genoara garraiatzen zen. Baina hau gertatu aurretik norabide bietan negozio kopuru handi bat egiten zen, eta horrela benetan garraiatzen zen urreak askoz ere elkartruke bolumen handiago bat ordezkatzeko. Truke-

letra bolumen handien eta noizbehinkako urre garraioen arteko konbinaketa aurrerapen handia zen, antzinako sisteman maiz zilar-barra kopuru handi bat garraiatu beharra zegoen-eta.

Peter Spufford, *Dirua eta bere erabilera Erdi Aroko Europan*, 1988¹

¹ [Testu honen iturria: ZZEE (1998): *Historia testu bidez*, Arabako Foru Aldundia - EHU, Gasteiz. Itzulpenaren arduradun den Iban Zalduaren baimenaz].